

دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی

سازمان بهزیستی کشور
مرکز توسعه پیشگیری

مرکز تحقیقات مدیریت رفاه اجتماعی

دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی

راهنمای ارزیابی سریع رفتارهای پرخطر و ارائه پاسخ در کودکان خیابانی ایران: ارائه یک تجربه

مؤلفان: معصومه دژمان و همکاران

مؤلفان:

معصومه دژمان، مروّنه وامقی، پیام روشنفکر، حسن رفیعی
آمنه ستاره فروزان، مجید رضازاده، پریسا فاضلی

Rapid Assessment and Response Guide on High Risk Behaviors of Street Children in Iran, an Experience

By: Masoumeh Dejman
Meroe Vameghi
Payam Roshanfekr
Hassan Rafiey
Ameneh Setareh Forouzan
Majid Rezazadeh
Parisa Fazeli

این مجموعه حاوی مطالبی است که چگونگی ارزیابی سریع رفتارهای پرخطر و نحوه تدوین مداخلات و عملیاتی نمودن آنها را در راه رسیدن به اهداف پیشگیری و کنترل ایدز، در گروه کودکان خیابانی شهر تهران تشریح می‌کند. دلیل انتخاب و ارائه این راهنما، تبیین روش بومی شده ارزیابی سریع و پاسخ در کودکان خیابانی در چارچوب علمی و عملیاتی است.

- ایجاد نگرش و ذهنیت در زمینه ارزیابی سریع و پاسخ
- ارائه مجموعه‌ای از فراگردهای طراحی، مشاوره و ارزیابی
- ارائه مجموعه‌ای از ابزارها و روشهای اجرایی میدانی
- ارائه نمونه تجربه عملی در کودکان خیابانی شهر تهران

انتشارات دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۶۴۴۲-۵۹-۴
قیمت: ۱۰۰۰۰۰ ریال

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

راهنمای ارزیابی سریع رفتارهای پرخطر و ارائه پاسخ در کودکان خیابانی ایران، ارائه یک تجربه

گروه نویسندگان:

معصومه دژمان - مروّنه وامقی - پیام روشنفکر

حسن رفیعی - آمنه ستاره فروزان

مجید رضازاده - پریسا فاضلی

ویراستاران:

زینب احمدی - مهدی فخرزاده

عنوان و نام پدیدآور :	راهنمای ارزیابی سریع رفتارهای پرخطر و ارائه پاسخ در کودکان خیابانی ایران، ارائه یک تجربه/ گروه نویسندگان معصومه دژمان... [و دیگران] ؛ ویراستاران زینب احمدی، مهدی فخرزاده.
مشخصات نشر :	تهران: دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی، ۱۳۹۵.
مشخصات ظاهری :	جدول
شابک :	۹۷۸-۶۰۰-۶۴۴۲-۵۹-۴
وضعیت فهرست‌نویسی :	فیا
یادداشت :	گروه نویسندگان معصومه دژمان، مروثه وامقی، پیام روشنفکر، حسن رفیعی، آمنه ستاره‌فروزان، مجید رضازاده، پریسا فاضلی.
یادداشت :	واژه‌نامه.
موضوع :	کودکان خیابانی -- ایران -- وضع اجتماعی
موضوع :	خطر کردن (روان‌شناسی) در نوجوانی -- پیشگیری
موضوع :	رفتارسنجی کودکان
شناسه افزوده :	دژمان، معصومه، ۱۳۴۵ -
شناسه افزوده :	احمدی، زینب، ویراستار
شناسه افزوده :	فخرزاده، مهدی، ویراستار
شناسه افزوده :	دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی
رده بندی کنگره :	۱۳۹۵ ۷۴۰۹۵۳/۲ HV۸۸۷۳
رده بندی دیویی :	۷۴۰۹۵۳/۳۶۲
شماره کتابشناسی ملی :	۴۲۰۸۹۳۲

سازمان بهزیستی کشور
مرکز توسعه پیشگیری

مرکز تحقیقات مدیریت رفاه اجتماعی

دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی

نام کتاب: راهنمای ارزیابی سریع رفتارهای پرخطر و ارائه پاسخ در کودکان خیابانی ایران، ارائه یک تجربه
نویسندگان: معصومه دژمان، مروثه وامقی، پیام روشنفکر، حسن رفیعی، آمنه ستاره فروزان، مجید رضازاده، پریسا فاضلی
ویراستاران: زینب احمدی - مهدی فخرزاده
شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۶۴۴۲-۵۹-۴
شمارگان: ۱۰۰۰ جلد
قیمت: ۱۰۰۰۰۰ ریال
چاپ اول: ۱۳۹۵
چاپ: ارشیا
ناشر: دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی
نشانی: اوین، بلوار دانشجو، خیابان کودکان، دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی
تلفکس: ۲۲۱۸۰۰۸۱

با قدردانی از همکاری

● هماهنگی و نظارت: نرگس مرادی ● صفحه‌آرا: گروه گرافیکی ارشیا ● طراحی جلد: گروه گرافیکی ارشیا

همه حقوق نشر برای ناشر محفوظ است؛ هرگونه استفاده از متن به هر صورتی در قالب کتابچه، جزوه، تهیه CD آموزشی، تهیه نرم‌افزار، استخراج آزمون، ترجمه به دیگر زبان‌ها و استفاده از مطالب کتاب، اشکال، تصاویر و... بدون اجازه کتبی از ناشر غیر قانونی است.

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

۷	مقدمه: کودکان خیابانی در ایران و رفتارهای پرخطر
۷	• آسیب‌پذیری و خطر ابتلا به ایدز
۹	فصل ۱: روش ارزیابی سریع و پاسخ
۹	• ارزیابی سریع و پاسخ چیست؟
۱۱	• ارزیابی سریع و پاسخ در میان جوانان آسیب‌پذیر
۱۱	• ویژگی‌های کلیدی ارزیابی سریع و پاسخ در میان جوانان
۱۲	• ساختار راهنما
۱۵	• تعامل میان تأثیرات ساختاری، جماعتی و فردی
۱۷	فصل ۲: سازمان‌دهی ارزیابی سریع و پاسخ در میان کودکان خیابانی
۱۷	• سازماندهی ارزیابی سریع و پاسخ در کودکان خیابانی
۱۸	• مرحله ۱- شناسایی مسائل کلیدی
۱۹	• مرحله ۲- تشکیل تیم‌های مشارکت‌کننده در تحقیق
۱۹	✓ تشکیل تیم اصلی ارزیابی سریع و پاسخ
۲۰	✓ کمیته علمی- مشورتی
۲۰	✓ تیم اجرایی تحقیق
۲۱	• مرحله ۳- مشورت اولیه
۲۵	• مرحله ۴- شناسایی دامنه، هدف و اهداف عینی ارزیابی سریع و پاسخ
۲۸	• مرحله ۵- ترکیب و آموزش تیم ارزیابی سریع و پاسخ
۳۴	• مرحله ۶- تدوین برنامه ارزیابی سریع و پاسخ
۳۴	✓ مراحل اجرای برنامه
۳۵	■ تهیه نیمرخ منطقه مورد مطالعه (نیمرخ محلی)
۴۰	■ ارزیابی زمینه
۴۷	■ ارزیابی جمعیت و محیط

۵۰	■ ارزیابی مشکل سلامتی
۵۱	■ ارزیابی رفتارهای سلامت و خطر
۵۸	■ ارزیابی مداخلات فعلی
۶۵	فصل ۳: روش جمع‌آوری اطلاعات
۶۵	✓ مرور اطلاعات موجود
۶۹	✓ روش‌های کیفی
۶۹	■ مشاهده
۷۶	■ مصاحبه
۸۱	■ بحث گروهی متمرکز
۸۶	✓ روش‌های کمی
۸۶	■ پیمایش
۱۰۱	■ تحلیل داده‌ها
۱۰۵	فصل ۴: تبدیل یافته‌ها به برنامه عمل
۱۰۵	✓ تدوین یک طرح عملیاتی برنامه عمل
۱۰۶	■ مرحله اول: بازبینی یافته‌ها
۱۰۷	■ مرحله دوم: تدوین پاسخ‌ها
۱۰۹	■ مرحله سوم: انتخاب و توصیف پاسخ عمومی
۱۱۰	■ مرحله چهارم: گزینش مداخلات مناسب
۱۲۵	فصل ۵: نظارت و ارزشیابی برنامه‌ها و مداخله‌ها
۱۲۵	✓ نظارت و ارزشیابی اجرا
۱۲۷	✓ ارزشیابی برون‌داد و اثر
۱۲۹	منابع و مآخذ
۱۳۱	واژه‌نامه

مقدمه

کودکان خیابانی در ایران و رفتارهای پرخطر

آسیب‌پذیری و خطر ابتلا به ایدز

در تمام جهان جوانان به دلیل فقدان دانش، مهارت و منابع محافظت از خود و شرکای جنسی‌شان در مقابل عفونت اچ‌ای‌وی آسیب‌پذیر هستند. با این حال میزان آسیب‌پذیری همه جوانان در برابر عفونت اچ‌ای‌وی، یکسان نیست. بیشترین آسیب‌پذیری معمولاً مربوط به جوانانی است که در شرایط سخت اجتماعی، سیاسی و اقتصادی زندگی می‌کنند و احتمالاً به دلیل این شرایط، مشکلات سلامتی را تجربه می‌کنند. بسیاری از این جوانان که دسترسی بسیار ضعیف‌تری به اطلاعات و خدمات دارند، به احتمال بیشتری درگیر فعالیت‌هایی می‌شوند که آنها را در معرض خطر عفونت اچ‌ای‌وی قرار می‌دهد و منابع محدودتری نیز برای مدیریت تأثیر اچ‌ای‌وی/ایدز بر زندگی و جوامع‌شان دارند (Malcolm & Aggleton, 2004).

جوانان آسیب‌پذیر خاص، شامل گروه‌های زیر هستند:

- جوانانی که تن‌فروشی می‌کنند: جوانان، خصوصاً هنگامی که با فقر و نیاز به فراهم کردن امکانات برای خود و خانواده‌شان روبه‌رو شوند، ممکن است دست به تن‌فروشی بزنند.